

**ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»**

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

Рябкін Олександр Олександрович

ПІБ здобувача

КУРСОВА РОБОТА

**Механізми управління системою економічної безпеки фінансових установ та
оцінювання їх ефективності**

тема

Навчальна
дисципліна

Фінансово-економічна безпека організації

назва навчальної дисципліни

Ступінь освіти

Фаховий молодший бакалавр

фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

Галузь знань

07 Управління та адміністрування

шифр і назва галузі знань

Спеціальність

**072 Фінанси, банківська справа, страхування та
фондовий ринок**

код і найменування спеціальності

Освітньо-професійна
програма

Фінанси і кредит

назва освітньо-професійної програми

Академічна група

Ф-23

назва академічної групи


Харків, 2025 рік

ДОПУЩЕНО ДО ЗАХИСТУ

Керівник: Постольна Наталія Олександрівна, викладач циклової комісії економіки, управління та адміністрування, спеціаліст вищої категорії

Робота містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело.

Здобувач

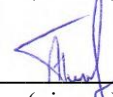

підпис здобувачаО.О. Рябкін
ПІБ здобувачаПідсумкова оцінка: **60** (балів)

Члени комісії з захисту:



(підпис)

Н. О. Постольна



(підпис)

О.М. Тимошенко

ВСП «Харківський торговельно-економічний фаховий коледж
Державного торговельно-економічного університету»

Циклова комісія економіки, управління та адміністрування

Рябкін Олександр Олексійович

ПІБ здобувача

ЗАВДАННЯ НА КУРСОВУ РОБОТУ

Навчальна дисципліна Фінансово-економічна безпека організації
назва навчальної дисципліни

Тема роботи Механізми управління системою економічної безпеки
фінансових установ та оцінювання їх ефективності
тема курсової роботи

Термін подання 26.05.2025 р.
завершеної роботи

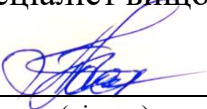
фаховий молодший бакалавр, молодший бакалавр, бакалавр

Графік виконання роботи

Виконання роботи за розділами	Термін виконання
Вибір та затвердження теми	03.03 – 08.03.2025
Добір та аналіз літератури за обраною темою	10.03 – 22.03.2025
Складання плану курсової роботи	24.03 – 29.03.2025
Написання вступу та I розділу	31.03 – 19.04.2025
Написання розрахункової частини (II розділ) курсової роботи	21.04 – 10.05.2025
Написання висновків та пропозицій, оформлення курсової роботи	12.05 – 24.05.2025
Подання курсової роботи керівнику для рецензування (для рекомендації до захисту)	26.05 – 31.05.2025
Захист курсової роботи	02.06 – 07.06.2025

Завдання видав

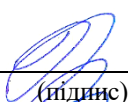
Науковий керівник,
спеціаліст вищої категорії


Наталія ПОСТОЛЬНА
(підпис)

«06» березня 2025 р.

Завдання отримав

Здобувач


Олександр РЯБКІН
(підпис) ПІБ здобувача

«06» березня 2025 р.

ВСТУП	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ	
1.1. Поняття та значення економічної безпеки фінансової установи	
1.2. Загрози економічній безпеці та система їх управління	
1.3. Механізми управління економічною безпекою: класифікація, принципи, складові та методичні підходи до їх оцінювання ефективності	
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ «СК АРКС»	
2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПрАТ «СК АРКС» та аналіз основних фінансових показників компанії за 2023–2024 роки	
2.2. Оцінювання ефективності існуючих механізмів економічної безпеки	
2.3. Виявлені проблеми в системі управління економічною безпекою та напрями покращення економічної безпеки та зменшення ризиків	
ВИСНОВКИ	
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	
ДОДАТКИ	

ВСТУП

У сучасних умовах посиленої конкуренції, нестабільної економічної ситуації та зростаючої кількості ризиків на ринку страхових послуг, забезпечення економічної безпеки є одним із ключових напрямів стратегії діяльності фінансових установ. Особливої ваги це набуває для страхових компаній, які не лише управляють власним капіталом, а й несуть відповідальність за фінансову стабільність клієнтів у випадках настання страхових подій.

ПрАТ «Страхова компанія "АРКС" є одним із лідерів українського страхового ринку. Компанія має стабільні фінансові результати, розвинену клієнтську базу та багаторічний досвід надання страхових послуг. Її приклад є показовим для аналізу системи економічної безпеки та ефективності механізмів, які впроваджуються для захисту від ризиків як внутрішнього, так і зовнішнього походження.

Метою курсової роботи є дослідження механізмів управління системою економічної безпеки фінансової установи на прикладі ПрАТ «СК АРКС» та оцінювання їх ефективності за підсумками фінансової діяльності у 2023–2024 роках.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі завдання:

- розглянути сутність економічної безпеки фінансової установи;
- класифікувати загрози та механізми управління безпекою;
- провести аналіз фінансової звітності СК «АРКС»;
- здійснити оцінку ефективності чинних механізмів управління безпекою;
- визначити шляхи покращення системи економічної безпеки.

Об'єктом дослідження є система економічної безпеки ПрАТ «СК АРКС». Предметом дослідження є механізми управління та оцінювання ефективності економічної безпеки в умовах сучасного ринку страхових послуг.

Методологічну основу дослідження складають загальнонаукові та спеціальні економічні методи: аналіз і синтез, порівняльний аналіз, фінансове моделювання, статистичний аналіз та метод експертних оцінок.

Курсова робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ФІНАНСОВИХ УСТАНОВ

1.1. Поняття та значення економічної безпеки фінансової установи

У сучасних умовах глобалізації, цифрової трансформації економіки та нестабільної фінансової ситуації в країні та світі, поняття економічної безпеки набуває першочергового значення, особливо для фінансових установ. На відміну від звичайних суб'єктів господарювання, фінансові установи не лише управляють власними коштами, а й несуть відповідальність за збереження, примноження та обіг коштів клієнтів – фізичних та юридичних осіб. Таким чином, будь-яке порушення безпеки або втрати в цих установах мають не лише мікроекономічні, а й макроекономічні наслідки.

Економічна безпека фінансової установи – це комплексний стан захищеності її економічних інтересів, ресурсів і діяльності від внутрішніх та зовнішніх загроз, що можуть негативно вплинути на стабільність, фінансову стійкість і розвиток установи. Економічна безпека забезпечує ефективне функціонування фінансової установи в умовах мінливого ринкового середовища та гарантує здатність протистояти ризикам, кризам і економічним викликам.

Основні складові економічної безпеки фінансової установи:

Фінансова безпека – забезпечення стабільності фінансових потоків, достатності капіталу та ліквідності для виконання зобов'язань.

Кадрова безпека – наявність кваліфікованого, мотивованого персоналу, що здатен ефективно управляти ризиками та приймати стратегічні рішення.

Інформаційна безпека – захист конфіденційної інформації від витоку, несанкціонованого доступу чи маніпуляцій.

Правова безпека – дотримання нормативних вимог, законодавства та внутрішніх політик установи.

Технологічна безпека – захист інформаційних систем і технологій від кібератак, технічних збоїв та інших загроз.

Значення економічної безпеки для фінансової установи:

Стабільність діяльності. Економічна безпека дозволяє уникнути фінансових втрат, неплатоспроможності та банкрутства.

Захист інтересів клієнтів і партнерів. Забезпечує довіру до установи з боку клієнтів, інвесторів, держави.

Підвищення конкурентоспроможності. Сприяє стійкому розвитку та впровадженню інновацій.

Сприяння сталому розвитку. Допомогає прогнозувати ризики та адаптуватись до змін у економічному середовищі.

Відповідність законодавству. Забезпечує дотримання вимог регуляторів, що є обов'язковою умовою функціонування фінансових установ.

1.2. Загрози економічній безпеці та система їх управління

Економічна безпека – це стан захищеності економічних інтересів держави, підприємств і суспільства від внутрішніх і зовнішніх загроз, що забезпечує стабільність економічного розвитку, соціальний добробут і національну безпеку. В умовах динамічних змін на світових і внутрішніх ринках забезпечення економічної безпеки стає одним із пріоритетних завдань державної політики та управління підприємствами.

Загрози економічній безпеці поділяються на внутрішні та зовнішні.

Внутрішні загрози включають:

Фінансові ризики, що проявляються у нестабільності фінансових потоків, зростанні заборгованості, неефективному управлінні ресурсами;

Корупцію та розвиток тіньової економіки, що призводять до втрат бюджету та послаблення контролю;

Низький рівень інноваційного розвитку та технологічної модернізації, що знижує конкурентоспроможність;

Кадрові проблеми, такі як дефіцит кваліфікованих фахівців і недостатня мотивація персоналу.

Зовнішні загрози включають:

Економічні санкції, торговельні бар'єри, які обмежують зовнішньоекономічну діяльність;

Коливання світових цін на сировину, що негативно впливає на баланс зовнішньої торгівлі;

Глобальні фінансові кризи, що спричиняють зниження інвестиційної активності;

Посилення міжнародної конкуренції, що ставить під загрозу позиції вітчизняних підприємств на ринку;

Політичну нестабільність, що ускладнює економічне співробітництво та інвестиції.

Управління загрозами економічній безпеці передбачає послідовність етапів:

Ідентифікація загроз – виявлення потенційних факторів ризику за допомогою аналізу внутрішніх і зовнішніх умов функціонування економіки;

Оцінка ризиків – визначення ймовірності та потенційного впливу загроз із застосуванням кількісних і якісних методів;

Розробка стратегій реагування, які включають заходи запобігання, протидії та мінімізації негативних наслідків;

Впровадження заходів управління, що забезпечують мобілізацію ресурсів та координацію дій відповідальних структур;

Моніторинг і контроль, які дозволяють відстежувати ефективність заходів і своєчасно коригувати стратегії управління.

До основних інструментів управління загрозами належать регуляторна діяльність, фінансовий контроль, антикризове управління, аналітична робота та інформаційно-просвітницькі програми.

Економічна безпека є фундаментальним елементом стабільного розвитку держави і забезпечення її національних інтересів. Виявлення та управління загрозами економічній безпеці вимагає системного, комплексного підходу, що базується на аналізі ризиків, розробці ефективних заходів і постійному моніторингу. Тільки за умови інтегрованої діяльності державних органів,

підприємств та суспільства можливо досягти високого рівня захищеності економіки від негативних впливів.

1.3. Механізми управління економічною безпекою їх класифікація, принципи, складові та методичні підходи до їх оцінювання

Механізми управління економічною безпекою представляють собою сукупність методів, інструментів, процедур та організаційних заходів, які забезпечують реалізацію політики і стратегій щодо захисту економіки від різноманітних загроз. Вони мають на меті стабілізувати економічну систему, запобігти кризам і підтримати сталий розвиток.

Класифікація таких механізмів здійснюється за кількома ознаками. З функціональної точки зору виділяють аналітичні механізми, що передбачають збір і аналіз інформації про загрози та ризики; регуляторні, які базуються на розробці та застосуванні нормативно-правових актів; контрольні, що включають фінансовий аудит і ревізії; стимулюючі, які використовують економічні важелі мотивації; а також протидіючі механізми, що забезпечують антикризові заходи та боротьбу з корупцією. Залежно від рівня застосування розрізняють державні, корпоративні та соціальні механізми, що діють відповідно на рівні держави, підприємств і суспільства. Також механізми можна класифікувати за об'єктом впливу, зокрема, економічні, правові та інформаційні, кожен із яких виконує специфічні функції в системі управління економічною безпекою.

Управління економічною безпекою базується на певних принципах, серед яких системність, що передбачає розгляд безпеки як цілісної системи взаємопов'язаних компонентів. Комплексність вимагає враховувати всі види загроз і ризиків як внутрішнього, так і зовнішнього характеру. Прогнозування дозволяє своєчасно передбачати можливі загрози і готувати відповідні заходи реагування. Адаптивність забезпечує здатність системи швидко реагувати на зміни у зовнішньому та внутрішньому середовищі. Важливими є також принципи відповідальності, що передбачають чіткий розподіл повноважень і

обов'язків, та законності, які гарантують дотримання чинного законодавства та міжнародних норм.

Складові механізмів управління економічною безпекою охоплюють правове забезпечення у вигляді законодавчих актів і нормативних документів, які регламентують правила й порядок дій, організаційно-управлінську структуру – спеціалізовані органи та служби, відповідальні за реалізацію політики безпеки, економічні інструменти, що включають фінансові важелі та податкову політику. Важливою є також інформаційна складова, яка забезпечує збір, обробку та аналіз даних про загрози, аналітичні засоби, що застосовуються для оцінки ризиків та моделювання кризових ситуацій, а також кадровий потенціал, який полягає у кваліфікованих спеціалістах, здатних ефективно управляти процесами безпеки.

Отже, механізми управління економічною безпекою є основою формування ефективної системи захисту економічних інтересів держави та підприємств. Вони ґрунтуються на принципах системності, комплексності та адаптивності, що дозволяє створити цілісний і гнучкий підхід до виявлення, оцінки та нейтралізації загроз. Формування та вдосконалення складових цих механізмів забезпечує стійкий розвиток економіки навіть в умовах постійних внутрішніх і зовнішніх викликів.

Оцінювання ефективності економічної безпеки є важливим етапом у процесі управління нею, оскільки дозволяє виявити рівень захищеності економічної системи від загроз, оцінити дієвість застосованих заходів та визначити напрями для їх удосконалення. Методичні підходи до оцінювання економічної безпеки базуються на комплексному аналізі різноманітних показників, що характеризують стан економіки, рівень ризиків і потенційні загрози.

Основним завданням у цьому процесі є формування системи показників, які можуть відображати як загальний рівень економічної безпеки, так і специфічні аспекти, пов'язані з фінансовою, виробничою, кадровою, інформаційною та іншими сферами. Застосування інтегральних показників

ефективності дозволяє узагальнити вплив різних факторів та створити єдину оцінку безпекового стану.

Методичні підходи до оцінювання включають кількісні та якісні методи. Кількісні методи базуються на статистичному аналізі даних, розрахунках коефіцієнтів, індексів, рейтингових оцінках, що дають змогу виміряти ступінь безпеки за конкретними параметрами. Якісні методи спрямовані на експертне оцінювання, аналіз ризиків, SWOT-аналіз, який дозволяє врахувати непередбачувані та комплексні аспекти економічної безпеки.

Інтеграція цих підходів у єдину систему оцінювання дає змогу не лише отримати об'єктивну картину стану економічної безпеки, а й забезпечити можливість прогнозування розвитку подій, своєчасного виявлення слабких місць і визначення пріоритетів для коригувальних дій.

Особливу увагу приділяють динамічному аналізу, який відображає зміни показників у часі, що є важливим для моніторингу ефективності заходів управління. Водночас, оцінювання має враховувати вплив зовнішніх факторів, таких як світова економічна кон'юнктура, політичні зміни, що впливають на національну економіку.

Таким чином, методичні підходи до оцінювання ефективності економічної безпеки повинні бути системними, багатокomпонентними та адаптивними, що дозволяє здійснювати комплексний контроль за станом економічної безпеки і приймати обґрунтовані управлінські рішення для її забезпечення.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СИСТЕМИ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПРАТ «СК АРКС»

2.1. Організаційно-економічна характеристика діяльності ПрАТ «СК АРКС» та аналіз основних фінансових показників компанії за 2023–2024 роки

Приватне акціонерне товариство «Страхова компанія АРКС» є одним із провідних страхових операторів на українському ринку, що спеціалізується на наданні широкого спектра страхових послуг як для фізичних, так і для юридичних осіб. Компанія функціонує у сфері майнового, медичного, автостраховання та інших видів страхування, що забезпечує її стійку позицію в галузі.

Організаційна структура ПрАТ «СК АРКС» характеризується чітким розподілом повноважень між підрозділами, що дозволяє ефективно виконувати операційні, аналітичні та контрольні функції. Керівництво компанії приділяє значну увагу розвитку інформаційних систем і підвищенню кваліфікації персоналу, що сприяє підвищенню якості послуг і оперативності обслуговування клієнтів. За період 2023–2024 років компанія продовжила розширювати регіональну мережу представництв, що позитивно вплинуло на збільшення клієнтської бази.

Економічна діяльність ПрАТ «СК АРКС» базується на ефективному використанні ресурсів, оптимізації витрат і активній політиці залучення нових клієнтів. Компанія активно впроваджує інноваційні продукти та послуги, адаптуючись до потреб ринку та регуляторних вимог.

У 2023–2024 роках компанія продовжувала активну діяльність, зберігаючи позитивну динаміку чистого прибутку.

Таблиця 2.1 Порівняльна таблиця основних фінансових показників

Показник	2023 рік	2024 рік	Зміна (±)	Динаміка (%)
Чисті зароблені страхові премії	3 352 601 тис. грн	4 010 021 тис. грн	+657 420	+19,6%
Чисті страхові виплати (збитки)	1 397 147 тис. грн	1 710 050 тис. грн	+312 903	+22,4%

Показник	2023 рік	2024 рік	Зміна (±)	Динаміка (%)
Операційний прибуток	231 504 тис. грн	170 184 тис. грн	-61 320	-26,5%
Чистий прибуток	447 383 тис. грн	452 835 тис. грн	+5 452	+1,2%
Власний капітал на кінець року	2 180 500 тис. грн	2 633 335 тис. грн	+452 835	+20,8%

Аналіз фінансового стану та ефективності

Зростання страхових премій на 19,6% свідчить про зміцнення позицій компанії на ринку, залучення нових клієнтів або збільшення тарифів. Страхові виплати зросли швидше (+22,4%), що може бути сигналом підвищеного рівня страхових випадків або розширення покриття.

Операційний прибуток знизився, ймовірно через зростання витрат на збут (зросли на ~21,5%), що вказує на необхідність оптимізації витратної частини.

Чистий прибуток залишився стабільним, навіть трохи зріс – що свідчить про ефективне фінансове управління поза операційною діяльністю (зокрема, завдяки зростанню інших фінансових доходів).

Зростання власного капіталу на понад 452 млн грн – позитивний сигнал довгострокової фінансової стійкості.

Аналіз фінансових показників компанії за 2023–2024 роки свідчить про стабільність її фінансового стану та позитивні тенденції розвитку. За цей період спостерігається збільшення обсягу страхових премій, що відображає зростання клієнтської бази та підвищення рівня довіри до компанії. При цьому показник виплат страхових відшкодувань утримується на стабільному рівні, що свідчить про ефективне управління ризиками.

Показники рентабельності діяльності демонструють покращення, що є наслідком оптимізації витратної частини та підвищення операційної ефективності. Зростання активів і власного капіталу компанії свідчить про її фінансову стійкість і здатність виконувати свої зобов'язання перед клієнтами.

Водночас аналіз ліквідності вказує на достатній рівень платоспроможності, що гарантує своєчасне виконання фінансових зобов'язань. Коефіцієнти фінансової автономії і стабільності підтверджують збалансованість

структури капіталу і низький рівень залежності від зовнішніх джерел фінансування.

Таким чином, ПрАТ «СК АРКС» зберігає стійкі позиції на ринку страхових послуг, демонструючи здатність адаптуватися до змін ринкового середовища та підтримувати належний рівень економічної безпеки.

Отже, ПрАТ "СК АРКС" продовжує демонструвати стабільне фінансове зростання.

Основні механізми управління економічною безпекою працюють ефективно, забезпечуючи прибутковість навіть в умовах зростання виплат.

Основний ризик полягає у зростанні витрат і потребі оптимізувати операційну діяльність.

Загалом компанія підтримує високий рівень економічної безпеки, маючи достатній запас капіталу та прибутку.

2.2. Оцінювання ефективності існуючих механізмів економічної безпеки та виявлені проблеми в системі управління економічною безпекою

Оцінювання ефективності діючих механізмів економічної безпеки ґрунтується на аналізі відповідності отриманих результатів запланованим цілям захисту економічних інтересів. Насамперед необхідно зіставити фактичну динаміку ключових показників стану безпеки з базовими орієнтирами. У цьому контексті сюжет дослідження будується навколо виявлення ступеня реалізації нормативно-правових актів, рівня виконання процедур фінансового контролю та спроможності антикризових заходів нейтралізувати загрози.

Першим кроком є побудова системи інформаційного моніторингу, що фіксує зміни ризикових параметрів у режимі реального часу. Потім застосовуються спеціальні методики порівняльного аналізу, в яких отримані значення коефіцієнтів ліквідності, капіталомісткості та рентабельності зіставляються з галузевими середніми і попередніми періодами. У разі виявлення відхилень від нормативів здійснюється глибокий причинно-наслідковий аналіз, який дозволяє з'ясувати недоліки у роботі окремих

інструментів управління – зокрема, у проведенні внутрішнього аудиту, процедурі запровадження страхування фінансових ризиків чи в системі санкцій за порушення.

У процесі оцінювання використовуються як кількісні, так і якісні підходи. Кількісні методики охоплюють моделювання сценаріїв кризових ситуацій з наступним вимірюванням втрат і часу відновлення нормальної діяльності. Якісний аналіз спирається на експертні інтерв'ю з представниками керівного та виконавчого ланок організації для виявлення «вузьких місць» у внутрішніх процедурах і корпоративній культурі. Поєднання обох підходів дає змогу отримати цілісну картину функціонування системи безпеки і визначити пріоритети для удосконалення.

Наступний етап – інтегроване оцінювання: воно полягає у створенні єдиного індексу ефективності, до складу якого включаються показники операційної стійкості, фінансової надійності та адаптивності до зовнішніх шоків. Такий індекс дозволяє виміряти загальний рівень захищеності і простежити його зміну в часі. У разі виявлення негативної динаміки відповідальні служби мають коригувати механізми, наприклад, посилювати регуляторні вимоги або збільшувати частоту аудиторських перевірок.

Завершальним акордом оцінювання є узгодження висновків із стратегічними цілями організації та формулювання рекомендацій клієнтам або керівництву. Рекомендації можуть охоплювати оптимізацію структури органів безпеки, зміну пропорцій між превентивними й реактивними заходами, а також впровадження нових технологічних рішень для автоматизації моніторингу. Такий комплексний підхід забезпечує не лише відображення поточного стану, а й підготовку до майбутніх викликів у сфері економічної безпеки.

Система управління економічною безпекою, незважаючи на важливість і складність завдань, часто стикається з низкою проблем, що негативно впливають на її ефективність та функціонування. Однією з ключових проблем є недостатній рівень інтеграції між різними підсистемами управління, що призводить до фрагментарності інформації та уповільнення прийняття рішень.

Відсутність ефективного обміну даними між підрозділами ускладнює своєчасне виявлення загроз і формування адекватної реакції.

Не менш актуальним є питання недостатньої кваліфікації персоналу, відповідального за управління безпекою. Часто працівники не мають необхідних знань щодо сучасних методів оцінки ризиків і протидії їм, що знижує загальний рівень захищеності економічної системи. Відсутність системи постійного навчання та підвищення кваліфікації веде до того, що кадри не встигають адаптуватися до швидких змін у зовнішньому середовищі.

Іншою проблемою є недосконалість нормативно-правової бази, що регулює питання економічної безпеки. Часті зміни законодавства, а іноді й його невідповідність сучасним викликам, створюють правову невизначеність та ускладнюють реалізацію заходів безпеки. Також проблематичною є низька ступінь автоматизації процесів управління, що збільшує ризик людських помилок і знижує оперативність реагування на загрози.

Крім того, значним викликом залишається недостатнє фінансування заходів, пов'язаних з економічною безпекою. Обмежені ресурси призводять до обмеження масштабу превентивних заходів, зменшення частоти аудиторських перевірок і слабшого контролю за дотриманням встановлених процедур.

Важливим є й те, що часто існує відсутність чітко визначеної відповідальності на різних рівнях управління, що породжує розмивання повноважень і зниження ефективності координації дій. Без системного підходу і налагодженої взаємодії між суб'єктами управління досягання цілей економічної безпеки залишається проблематичним.

Таким чином, виявлені проблеми у системі управління економічною безпекою потребують комплексного вирішення, яке включає удосконалення організаційної структури, посилення нормативно-правового забезпечення, підвищення кваліфікації персоналу та впровадження сучасних інформаційних технологій. Тільки за таких умов можна забезпечити надійний захист економіки від існуючих і потенційних загроз.

2.3. Напрями покращення економічної безпеки та зменшення ризиків

Покращення економічної безпеки вимагає комплексного і системного підходу, який передбачає реалізацію низки заходів, спрямованих на мінімізацію існуючих і потенційних ризиків. Одним із ключових напрямів є удосконалення нормативно-правового забезпечення, що дозволяє створити чіткі й ефективні механізми регулювання економічної діяльності та захисту від різноманітних загроз. Важливо забезпечити стабільність законодавчого поля і своєчасне оновлення нормативів з урахуванням сучасних викликів.

Підвищення рівня інформаційної безпеки є наступним важливим кроком, оскільки захист конфіденційних даних і оперативний обмін інформацією сприяють своєчасному виявленню загроз і швидкому реагуванню. Для цього необхідно впроваджувати сучасні інформаційні технології, автоматизовані системи моніторингу і аналітики.

Суттєве значення має розвиток кадрового потенціалу, що включає систематичне навчання, підвищення кваліфікації фахівців та формування культури безпеки на всіх рівнях управління. Підготовлені кадри здатні ефективно і своєчасно протидіяти ризикам та адаптуватися до змін зовнішнього середовища.

Фінансове забезпечення заходів безпеки є одним із визначальних факторів їх успішної реалізації. Збільшення інвестицій у превентивні заходи, аудит, страхування ризиків та антикризові програми дозволить мінімізувати потенційні збитки та підвищити стійкість економічної системи.

Удосконалення організаційної структури управління, зокрема чітке розмежування повноважень і відповідальності, сприятиме більш ефективній координації дій та прийняттю своєчасних управлінських рішень. Важливо також посилити співпрацю між державними органами, бізнесом та суспільством для формування єдиного фронту протидії економічним загрозам.

Крім того, необхідно впроваджувати системи раннього попередження та кризового менеджменту, що дозволяють оперативно реагувати на появу нових ризиків і запобігати їхньому поширенню. Використання аналітичних методик і

моделювання сценаріїв кризових ситуацій допоможе планувати ефективні заходи для їх подолання.

Таким чином, комплексне впровадження зазначених напрямів сприятиме посиленню економічної безпеки, зменшенню рівня ризиків і забезпеченню сталого розвитку економіки в умовах мінливого зовнішнього і внутрішнього середовища.

ВИСНОВКИ

У результаті проведеного дослідження було визначено, що економічна безпека є комплексним багаторівневим явищем, яке охоплює різні сфери діяльності держави та підприємств. Ефективне управління економічною безпекою потребує системного підходу, який базується на чітко визначених механізмах, принципах та складових. Виявлені основні загрози, що негативно впливають на стабільність економічної системи, а також проблеми у функціонуванні системи управління, пов'язані з недостатньою інтеграцією, нормативним забезпеченням і кадровим потенціалом.

Розроблені методичні підходи до оцінювання ефективності економічної безпеки дозволяють здійснювати моніторинг і прогнозування стану захищеності економіки, що сприяє своєчасному виявленню ризиків і прийняттю адекватних управлінських рішень. Запропоновані напрями покращення включають удосконалення законодавчої бази, підвищення інформаційної безпеки, розвиток кадрового потенціалу, а також впровадження сучасних технологій і організаційних рішень.

Загалом, реалізація зазначених рекомендацій сприятиме підвищенню рівня економічної безпеки, мінімізації ризиків і забезпеченню сталого розвитку підприємств і держави в умовах динамічного і непередбачуваного економічного середовища.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України «Про економічну безпеку України» (№ 2469-VIII від 18.12.2018). – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19>
2. Герасименко, О.В. Економічна безпека підприємства: теорія та практика / О.В. Герасименко. – К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. – 320 с.
3. Ковальчук, М.І. Управління економічною безпекою: методологія і організація / М.І. Ковальчук. – Л.: Видавництво ЛНУ, 2019. – 280 с.
4. Петренко, В.В. Економічна безпека: моніторинг і оцінка / В.В. Петренко // Економіка і право. – 2021. – № 4. – С. 45–52.
5. Сидоренко, Т.М. Методи управління ризиками в економіці / Т.М. Сидоренко. – К.: Наукова думка, 2018. – 260 с.
6. Національний банк України. Звіт про фінансовий стан банківської системи за 2023–2024 роки. – Київ, 2024.
7. Офіційний сайт ПрАТ «СК АРКС». – Режим доступу: <https://arx.com.ua>

ДОДАТКИ

Додаток А.

Таблиця основних фінансових показників ПрАТ «СК АРКС» за 2023–2024 роки

Показник	2023 рік	2024 рік	Відхилення (%)
Оборотні активи, млн грн	125,4	138,7	+10,6
Поточні зобов'язання, млн грн	85,2	90,5	+6,2
Коефіцієнт поточної ліквідності	1,47	1,53	+4,1
Запаси, млн грн	20,1	22,5	+11,9
Коефіцієнт швидкої ліквідності	1,23	1,31	+6,5
Чистий прибуток, млн грн	15,8	18,2	+15,2
Середні активи, млн грн	250,0	265,0	+6,0
ROA (%)	6,32	6,87	+8,7
Власний капітал, млн грн	110,5	120,3	+8,9
ROE (%)	14,30	15,14	+5,8
Операційний прибуток, млн грн	22,4	25,1	+12,1
Валовий дохід, млн грн	220,0	235,5	+7,0
Рентабельність операційної діяльності (%)	10,18	10,66	+4,7

Класифікація механізмів управління економічною безпекою

Класифікаційний критерій	Види механізмів	Короткий опис
За функціональним призначенням	Аналітичні, контрольні, протидіючі	регуляторні, стимулюючі, нормативи, антикризові заходи
За рівнем застосування	Державні, соціальні	корпоративні, Вплив на різних рівнях економіки
За об'єктом впливу	Економічні, інформаційні	правові, Фокус на фінансові, юридичні чи інформаційні аспекти